

INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK STATISZTIKAI VIZSGÁLATA AZ EGYETEMI SZAKNYELVOKTATÁSBAN

STATISTICAL EXAMINATION OF INTERCULTURAL COMPETENCIES IN LSP TEACHING AT UNIVERSITIES

FARKAS JÁNOS¹ – LÁZÁR TÍMEA² – HAJDU ZITA³ –
CZELLÉR MÁRIA⁴ – TAR ILDIKÓ⁵

Absztrakt: Tanulmányunkban egy olyan nagymintás kérdőíves megkérdezés eredményét mutatjuk be, amelyet hallgatóink körében végeztünk el, és amelynek elsődleges célja az interkulturális kompetenciák és az egyetemi nyelvoktatás fontosságának megítélése közötti korrelációk feltárása volt. A kutatás során sor került egy saját kérdőív összeállítására és a hallgatók lekérdezésére. A kutatás általunk összeállított kérdőívben használt állítások megfogalmazása az interkulturális kompetenciák mérésére használt mérőeszközök alapján történt. A vizsgálat változónak összefüggésvizsgálatához nemparaméteres statisztikai eljárást, a Pearson-féle khi-négyzet-próbát alkalmaztuk. A kapott eredmények alapján sikerült feltárunk számos tapasztalati és elméleti/feltételes gyakorlati tábla közötti szignifikáns eltérést és korrelációt az egyetemi nyelvoktatás fontosságának megítélése és a különböző interkulturális kompetenciák között. A vizsgálat eredménye alapján megállapítottuk, hogy a legerősebb motiváló tényező a külföldi munkavállalás.

Kulcsszavak: *interkulturális kompetenciák, egyetemi nyelvoktatás, nemparaméteres statisztikai eljárás, külföldi munkavállalás*

¹ DR. FARKAS JÁNOS
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Intézet
farkas.janos@econ.unideb.hu

² DR. LÁZÁR TÍMEA
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Intézet
lazar.timea@econ.unideb.hu

³ DR. HAJDÚ ZITA
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Intézet
hajdu.zita@econ.unideb.hu

⁴ DR. CZELLÉR MÁRIA
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Intézet
czeller.maria@econ.unideb.hu

⁵ DR. TAR ILDIKÓ
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi és Kommunikációs Intézet
ildikotar@econ.unideb.hu

Abstract: In this paper, we present the results of a large-scale quantitative questionnaire survey, conducted among students with the primary aim of exploring the correlations between intercultural competencies and the perception of the importance of language teaching at universities. The research involved the design of a questionnaire and a survey of students. The statements in the questionnaire were formulated on the basis of the instruments that are used to measure intercultural competence. A non-parametric statistical analysis, Pearson's chi-squared test, was used to examine the correlation between the variables of the study. The results revealed significant differences and correlations between several theoretical/experimental frequency tables between perceptions of the importance of university language teaching and various intercultural competencies. Based on the results of the investigation, we found that the strongest motivating factor is employment abroad.

Keywords: *intercultural competence, university language teaching, non-parametric statistical analysis, employment abroad*

1. Bevezetés

Napjainkban, a munka világában a megfelelő szakmai és idegen nyelvi ismeretek mellett egyre inkább hangsúlyozott figyelmet kap az interkulturális kompetencia, azoknak a készségeknek és attitűdöknek az együttese, amelyek birtokában a munkavállaló képes más kulturális közegben megfelelően kommunikálni. Éppen ezért a felsőoktatási intézményeknek is kiemelten fontos feladata lett, hogy felkészítse a hallgatókat arra, hogy a munkaerőpiac által támasztott kompetenciaelvárásoknak meg tudjanak felelni. Ismeretes továbbá az is, hogy egyre több globális szintű probléma jelentkezése figyelhető meg, amelyek kezelése nemzetközi együttműködést igényel. A klímaváltozás kiemelendő helyet foglal el e problémák között, de idosorolható még a fenntartható fejlődés vagy a fertőző betegségek is. Mindez megváltoztatta az egyetemek jelentőségét is, hiszen az egymással létesített kapcsolati rendszerek, a közös projektek és kutatások kihatással voltak a nemzetközi publikációk és konferenciák számára. Az ebben tapasztalt növekedés következtében az egyetemek számára elengedhetlenné vált a nemzetközi képzések integrációja, mivel az igény jelentős mértékben megnőtt irántuk (Edelstein 2014). Mindezek a tendenciák alátámasztják az interkulturális kompetenciák fontosságát.

2. Szakirodalmi áttekintés

A mai magyar és nemzetközi munkaerőpiacon az egyik leggyakoribb elvárás legalább egy idegen nyelv magas szintű ismerete, hiszen a globális kihívások kezelésének ez egy alapvető feltétele. Az egyetemek számára ez kihívást jelent, mert az újonnan felvett hallgatók nyelvi előképzettségében nagy eltérés lehet. Ugyanakkor a munkáltatói elvárásokat idegennyelv-ismeret tekintetében sem a diplomás pályakezdekők csoportja, sem a már meglévő munkaerő-állomány nem tudja kielégíteni. A dolgozók szűrése céljából a toborzás és a kiválasztás során különböző módszerekkel mérik fel a jelentkezők idegennyelv-tudását. Ilyen például az idegen nyelven történő

interjú vagy csoportmunka. Ily módon a legkiemelkedőbb idegen nyelvi kompetenciákkal rendelkező jelölteket választják ki a különböző pozíciókra/meghirdetett álláshelyekre (Szűcs et al. 2013).

Az idegen nyelvi, nemzetközi tudományos és szakmai, az interperszonális és interkulturális kompetenciák mind az általános kompetenciák részét képezik. Az interkulturális készségek, a széles körű kulturális ismeretek, az attitűd, illetve a kritikus kulturális tudatosság olyan négy terület, melyek az interkulturális kompetenciák részét képezik. E négy dimenzió kialakítása és fejlesztése szükséges ahhoz, hogy egy egyén megfelelően tudjon kommunikálni interkulturális közegben (Van Den Hoven et al. 2015). Az egyén azon képességét, mely lehetővé teszi számára, hogy hatékony kommunikációt létesítsen és tartson fenn multikulturális környezetben úgy, hogy eközben tiszteletben tartja az eltérő kulturális hátteret, interkulturális kompetenciának nevezzük. Ennek eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő készségek, érzékenység és interkulturális gondolkodásmód kialakítása (Ihtiyar 2017).

Az interkulturális kompetenciák fejlesztését érdemes elkezdni már a középiskolai, egyetemi évek alatt (McGuire-Snieckus 2015, Awad 2016, Dodge 2016). A képzéseknek fel kell készítenie a diákokat arra, hogy ne csak saját etnikai közösségükön belül, hanem azon kívül is eredményesen tudjanak teljesíteni (Banks 2001). Ennek elérése érdekében azonban olyan tanárok szükségesek, akik egy többféle kulturális háttérrel rendelkező diákokból álló csoportot is tudnak kezelni. Emiatt maguknak a tanároknak is magas interkulturális kompetenciákkal kell rendelkezniük (Kucuktas 2016). A tanárok interkulturális kompetenciáinak mérésére ma már számos mérőeszközt lehet alkalmazni (Acar-Ciftci 2016, Banks 2018). Mindezek mellett a hallgatóknak is sokféle lehetősége van arra, hogy megszerezzék a külföldi munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat. Ezek lehetnek ösztöndíjak, tanulmányutak vagy részképzések. Akár még együttműködés is létrejöhet az egyetemek és a helyi önkormányzatok, illetve civil szervezetek között, hogy segítség a kiutazó hallgatókat (Fantini et al. 2017). Ennek oka, hogy nemcsak a határozottságot vagy a magabiztosságot, hanem a rugalmasságot, illetve az önkezdményezést is elősegíti. Továbbá nem elhanyagolhatóak a befogadó ország kultúrájának jellegzetességei, a tartózkodás időtartama, sőt az egyének személyes jellemzői sem, mivel ezek mind hatással lehetnek az interkulturális kompetenciák fejlesztésére (Behrnd–Porzelt 2012, Belt et al. 2015).

Az interkulturális kompetenciák mérésére a kvalitatív és kvantitatív módszerek együttes alkalmazása tűnik a legalkalmasabbnak. Ilyen módszerek például az interjúk, az esettanulmányok, az önértékelések, illetve az olyan tesztek, amelyek képességekről és személyiségjegyekről nyújtanak információt (Behrnd–Porzelt 2012, Neculaesei 2016, Matveev 2017).

A személyes készségek, köztük az interkulturális kompetenciák fejlesztése az oktatási intézmények feladata, ezáltal olyan leendő munkavállalók képzéséért felelősek, akik megfelelően felkészültek az új elvárásokra. Mindazonáltal ez korántsem egyszerű, hiszen olyan tantárgyakat is be kell építeniük a tantárgyi tematikába, amelyek e személyes készségeket fejlesztik. Ehhez újfajta, nem feltétlenül tradicionális oktatási módszerek használata is szükséges lehet (Juhász 2018).

3. Cél, kutatási kérdés, hipotézisek

Jelen tanulmány elsődleges célja az interkulturális kompetenciák és az egyetemi nyelvoktatás fontosságának megítélése közötti korrelációk feltárása. A hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése után az alábbi kutatási kérdést fogalmaztuk meg:

Állapíthatók-e meg szignifikáns összefüggések az egyetemi nyelvoktatás szerepe és a különböző interkulturális kompetenciák között?

A kutatási kérdéshez az alábbi négy hipotézist állítottuk fel:

Hipotézis 1:

„Feltételezzük, hogy az interkulturális kompetenciákat tekintve azok a hallgatók, akik az egyetemi diplomához szükséges nyelvvizsga megszerzése miatt tartják fontosnak az egyetemi nyelvoktatást, számos esetben szignifikánsan különböznek azoktól a hallgatóktól, akik szerint nem e miatt fontos az egyetemi nyelvoktatás.”

Hipotézis 2:

„Feltételezzük, hogy az interkulturális kompetenciákat tekintve azok a hallgatók, akik azért tartják fontosnak az egyetemi nyelvoktatást, mert a magyarországi elhelyezkedéshez szükséges a nyelvvizsga, számos esetben szignifikánsan különböznek azoktól a hallgatóktól, akik szerint nem szükséges az elhelyezkedéshez nyelvvizsga.”

Hipotézis 3:

„Feltételezzük, hogy az interkulturális kompetenciákat tekintve azok a hallgatók, akik a külföldön való elhelyezkedés miatt tartják fontosnak az egyetemi nyelvoktatást, számos esetben szignifikánsan különböznek azoktól a hallgatóktól, akik szerint nem e miatt fontos az egyetemi nyelvoktatás.”

Hipotézis 4:

„Feltételezzük, hogy az interkulturális kompetenciákat tekintve azok a hallgatók, akik azért tartják fontosnak az egyetemi nyelvoktatást, mert a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban, számos esetben szignifikánsan különböznek azoktól a hallgatóktól, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges.”

4. Minta és módszer

Kutatásunk az alkalmazható kutatási módszerek közül nagymintás kérdőíves megkérdezést alkalmazott az egyetemi hallgatók körében. Kérdőívünk összeállítása a Hunyadi és szerzőtársai (2000) által feltüntetett módszertani szempontok figyelembevételével történt. A kérdőívet a hallgatók körében kérdeztük le, és attitűdkérdések szerepeltek benne, melyek megválaszolásánál 5 jegyű Likert-skálát használtunk. Ezen kívül véleményt kellett nyilvánítaniuk, hogy miért gondolják lényegesnek az egyetemeken a nyelvoktatást. A válaszlehetőségek között megtalálható volt többek között, hogy a magyarországi munkavállaláshoz elengedhetetlen a nyelvvizsga, a külföldi elhelyezkedéshez szükséges, a diplomaszerezés feltétele, vagy a megfelelő nyelvtudás nélkülözhetetlen manapság. Ezek közül többet is bejelölhettek.

Az adott válaszok megvizsgálása után megállapításokat lehetett tenni arra, mekkora ösztönzőerővel bír a nyelvvizsga mint a diploma megszerzéséhez szükséges alapfeltétel (a vizsgálat idejében). Továbbá arról is információval szolgáltak, hogy a megkérdezettek hány százaléka szeretne külföldön munkát vállalni. A hallgatók elvárásokat támasztanak az egyetemekkel szemben a nyelvoktatás tekintetében, hiszen a kínált képzés minőségétől függ, mennyire lesznek felkészültek a nemzetközi munkaerőpiaci verseny kihívásaira. Nemzetközi szinten rendkívül fontos, hogy megfelelő nyelvtudással rendelkezzenek, melynek egyik alapköve a magas színvonalú idegen nyelvi képzés.

Az attitűdvizsgálat elvégzése a hallgatók interkulturális kompetenciájának mérését is szolgálta. A vizsgálat összeállítása során Babbie (2000) módszerét tekintettük irányadónak. Ennek lényege az attitűd pontos meghatározása egy rövid kijelentő mondatban, majd a kitöltőknek el kell dönteniük, mennyire igaz rájuk az állítás (Babbie 2000). Ezt egy ötfokozatú Likert-skálán kellett bejelölniük, ahol a fokozatok a következőképpen alakultak: az adott állítás a kitöltőre 1 = egyáltalán nem jellemző, 2 = alig jellemző, 3 = mérsékelten jellemző, 4 = nagyon jellemző, 5 = teljes mértékben jellemző. A kérdőívben 20 állítás szerepelt.

A kérdőívek kitöltése 2019 szeptembere és decembere között zajlott. A kitöltéskor személyes jelenléttel történt a tájékoztatás a kérdőív céljáról, illetve ily módon kapták meg a hallgatók az utasításokat is. További előny volt, hogy kérdés felmerülése esetén személyre szabott válaszokat kaphattak a kitöltők. A kitöltés természetesen anonim volt. Az SPSS for Windows statisztikai szoftver 23.0-t használva az adatokat rögzítettük, és a kérdőíveket véletlenszerűen sorszámoztuk. Összességében 1234 kérdőívet dolgoztunk fel.

A kérdőív kitöltetésére a Debreceni Egyetem három karán került sor, mivel a régió szervezetei leginkább az alábbi karokról toboroznak pályakezdeket: a Műszaki Karról 186, a Gazdaságtudományi Karról 906, az Informatikai Karról 142 hallgató vett részt a kitöltésben. A kitöltők összetétele nemek alapján az alábbi módon alakult: 44,2% férfi (546 fő) és 55,8% nő (688 fő). Mivel a kitöltők többsége (74,6%) nappali tagozaton tanuló hallgató, így a 19–21 éves korosztály aránya volt a legnagyobb.

A vizsgálat változóiinak összefüggés-vizsgálatához a Pearson-féle khi-négyzet-próbát alkalmaztuk. Ez a módszer egy nemparaméteres statisztikai eljárás, amely egy tapasztalati és egy elméleti/feltételes gyakorisági tábla közötti szignifikáns eltérés megítélését vizsgálja. Ezek közül utóbbi a vizsgált változók (melyek legfeljebb ordinális mérési szintű változók) függetlenségét reprezentálja. Tehát a nullhipotézis elvetése esetén azt mondhatjuk, hogy a vizsgált változók nem függetlenek egymástól.

Esetünkben a vizsgált változók az elhelyezkedés során fontosnak feltételezett három változó (a nyelvvizsga szükségessége a diplomához, a nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez, külföldi munkavállalás), valamint a különböző interkulturális kommunikatív kompetenciaváltozók, melyek száma eredetileg húsz volt, de a vizsgálat során számos változót összevontunk, így végül csak 12 került be az elemzésbe. A kérdőívben szereplő ötfokozatú Likert-skála kategóriái közül az első, illetve az utolsó két szintet is összevontuk, így az elemzések során a következő kategóriákkal dolgoztunk: 1 = inkább nem jellemző, 2 = mérsékelten jellemző, 3 = nagyon

jellemző. A kereszttáblás elemzéseknél a korrigált maradékokat is megvizsgáltuk, tehát azt, hogy egy cellában a várható eloszláshoz képest találtunk-e felülreprezentált értéket. Ha a korrigált maradékok értéke $|2|$ -nél nagyobb volt, akkor az adott cellában lévő értéket kiemeléssel jelöltük, Lázár (2009) szerint ugyanis, ha a korrigált maradék értéke nagyobb $|2|$ -nél, akkor a két kategória között szignifikáns kapcsolat van. Vizsgálatunk során figyelembe vettük a Cramer' V együttható értékét is, amely a változók közötti kapcsolat erősségéről szolgáltat információt a következők szerint: $<0,3$: gyenge kapcsolat; $0,3-0,5$: mérsékelt kapcsolat; $>0,5$: erős kapcsolat (Crewson 2006).

5. Az eredmények bemutatása

Kutatásunk során sikerült feltárnunk számos tapasztalati és elméleti/feltételes gyakorisági tábla közötti szignifikáns eltérést, azaz sikeresen azonosítottunk több összefüggést is az egyetemi nyelvoktatás szerepe és a különböző interkulturális kompetenciák között.

Elemzésünk első szakaszában azt vizsgáltuk meg, hogy van-e szignifikáns kapcsolat a „A nyelvvizsga szükségessége a diplomához” változó és a különböző interkulturális kompetenciák között (1. táblázat). Szignifikáns összefüggést elsőként a „Szívesen kommunikálok idegen nyelven” kompetenciaváltozónál azonosítottunk ($\chi^2 = 11,80$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$). Az idegen nyelven szívesen kommunikáló hallgatók körében szignifikánsan gyakoribbak azok, akik szerint a diplomához nem szükséges a nyelvvizsga. Valószínű, hogy ezeket a hallgatókat nem a nyelvvizsga motiválja a nyelvtanulás során, hanem valami más. Ugyanakkor az idegen nyelven nem szívesen kommunikáló kitöltők körében szignifikánsan gyakoribbak azok, akik szerint a diplomához szükséges a nyelvvizsga.

A következő szignifikáns kapcsolatot a „Szívesen kommunikálnék írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen, és dolgoznék külföldi kollégákkal együtt” kompetenciaváltozónál azonosítottunk ($\chi^2 = 10,59$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$). Azon egyetemi hallgatók esetében, akik szerint a diplomához nem szükséges nyelvvizsga, szignifikánsan gyakoribbak azok, akik szívesen kommunikálnának írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen, és dolgoznának külföldi kollégákkal együtt. Ellenben azon kitöltők körében, akik szerint a diplomához szükséges a nyelvvizsga, jelentősen nagyobb a száma azoknak, akikre mérsékelt jellemző az, hogy szívesen kommunikálnának írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen, és dolgoznának külföldi munkatársakkal együtt.

Ugyancsak szignifikáns összefüggéseket mértünk a „Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket” változó esetében ($\chi^2 = 7,08$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$). Azok az egyetemisták, akik szerint a diplomához nem szükséges nyelvvizsga, sokkal szívesebben néznek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasnak idegen nyelvű újságokat, híreket, mint azok az egyetemisták, akik szerint szükséges a nyelvvizsga a diploma megszerzéséhez.

A következő kapcsolatot a „Szeretek külföldre utazni” ($\chi^2 = 8,15$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$) változónál mértük. Azok a hallgatók, akik szerint a diplo-

mához a nyelvvizsga szükséges, szignifikánsan kevésbé szívesen szeretnek külföldre utazni, mint azok a diákok, akik a nyelvvizsgát a diploma megszerzéséhez nem tartották lényegesnek.

1. táblázat

A nyelvvizsga szükségessége a diplomához – az interkulturális kompetencia változók tükrében

A nyelvvizsga szükségessége a diplomához	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékeltlen jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
Szívesen kommunikálok idegen nyelven. ($\chi^2 = 11,80$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$)			
Diplomához nem szükséges	129 -3,4	63 1,2	136 2,6
Diplomához szükséges	456 3,4	148 -1,2	302 -2,6
Szívesen kommunikálnék írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen és dolgoznék külföldi kollégákkal együtt. ($\chi^2 = 10,59$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$)			
Diplomához nem szükséges	116 -1,0	56 -2,4	156 3,0
Diplomához szükséges	350 1,0	212 2,4	344 -3,0
Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket. ($\chi^2 = 7,08$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$)			
Diplomához nem szükséges	66 -2,4	42 -0,6	220 2,6
Diplomához szükséges	242 2,4	129 0,6	535 -2,6
Szeretek külföldre utazni. ($\chi^2 = 8,15$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$)			
Diplomához nem szükséges	7 -2,9	34 0,1	287 1,7
Diplomához szükséges	56 2,9	92 -0,1	758 -1,7
Könnyen megértem az idegen nyelvű szövegeket és beszédet. ($\chi^2 = 10,77$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$)			
Diplomához nem szükséges	103 -2,7	58 -0,6	167 3,2
Diplomához szükséges	362 2,7	175 0,6	369 -3,2
Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást. ($\chi^2 = 11,96$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$)			
Diplomához nem szükséges	23 -0,1	12 -3,2	293 3,1
Diplomához szükséges	80 1,0	83 3,2	743 -3,1

A nyelvvizsga szükségessége a diplomához	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékelten jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
Jónak ítélem meg az idegennyelv-tudásomat. ($\chi^2 = 13,99$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,11$)			
Diplomához nem szükséges	104 -3,5	52 -0,1	172 3,5
Diplomához szükséges	386 3,5	146 0,1	374 -3,5

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2023

Összefüggést állapítottunk meg a „Könnyen megértem az idegen nyelvű szövegeket és beszédet” ($\chi^2 = 10,77$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$) változó esetében is. Azok az egyetemi hallgatók, akiknek a véleménye az, hogy a diploma megszerzésekor nem fontos a nyelvvizsga megléte, szignifikánsan könnyebben értik meg az idegen nyelvű szövegeket és beszédet, mint azok az egyetemisták, akik szükségesnek tartják a diploma megszerzéséhez a nyelvvizsgát.

A következő kapcsolatot a „Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást” változónál azonosítottuk ($\chi^2 = 11,96$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$). Azok a hallgatók, akiknek a véleménye az, hogy a diplomához nem szükséges nyelvvizsga, jelentősen fontosabbnak tartják az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást, mint azok a diákok, akik a nyelvvizsga megszerzését a diploma megszerzéséhez fontosnak vélték.

Az utolsó szignifikáns kapcsolatot a „Jónak ítélem meg az idegennyelv-tudásomat” változónál mértük ($\chi^2 = 13,99$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,11$). Azok az egyetemi hallgatók, akik számára nem fontos, hogy a diploma átvételekor rendelkezzenek nyelvvizsgával, szignifikánsan jobbnak ítélték meg az idegennyelv-tudásukat, szemben azokkal, akik számára fontos az, hogy legyen nyelvvizsgájuk.

Összegezve, „A nyelvvizsga szükségessége a diplomához” változó interkulturális attitűd változókkal történt keresztábrás elemzése során hét szignifikáns korrelációt tártunk fel, amely alapján az 1. hipotézisünk beigazolódott.

Elemzésünk második szakaszában azt vizsgáltuk meg, van-e szignifikáns összefüggés „A nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez” változó és a különböző interkulturális kompetencia változók között (2. táblázat).

Szignifikáns kapcsolatot elsőként a „Szeretek külföldre utazni” kompetenciaváltozónál azonosítottunk ($\chi^2 = 7,01$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,07$). Azok az egyetemisták, akik szerint a magyarországi elhelyezkedéshez nem szükséges a nyelvvizsga, szignifikánsan kevésbé jellemző a külföldre utazási hajlandóság, mint azokra a hallgatókra, akik szerint a magyarországi elhelyezkedéshez szükséges a nyelvvizsga. Szignifikáns eredmény született a „Szeretnék külföldön tanulni” kompetenciaváltozónál is ($\chi^2 = 7,00$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,07$). Azokra a diákokra, akik szerint a magyarországi elhelyezkedéshez nem feltétel a nyelvvizsga

megléte, sokkal inkább jellemző, hogy szeretnének külföldön tanulni, dolgozni, elmentében olyan társaikkal, akik szerint nem szükséges a nyelvvizsga az elhelyezkedéshez.

2. táblázat

A nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez – az interkulturális kompetencia változók tükrében

A nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékeltlen jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
Szeretnek külföldre utazni. ($\chi^2 = 7,01$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,07$)			
A magyarországi elhelyezkedéshez nem szükséges a nyelvvizsga	51 2,4	78 -1,4	702 -0,3
A magyarországi elhelyezkedéshez szükséges a nyelvvizsga	12 -2,4	48 1,4	343 0,3
Szeretnék külföldön tanulni. ($\chi^2 = 7,00$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,07$)			
A magyarországi elhelyezkedéshez nem szükséges a nyelvvizsga	163 -2,1	226 -0,9	442 2,5
A magyarországi elhelyezkedéshez szükséges a nyelvvizsga	100 2,1	119 0,9	184 -2,5

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2023

Összességében „A nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez” változó interkulturális kommunikatív kompetencia változókkal történt keresztábrás elemzése során csak két szignifikáns korrelációt tártunk fel, amely alapján a 2. hipotézisünket elvetettük.

Elemzésünk harmadik szakaszában azt vizsgáltuk meg, van-e szignifikáns kapcsolat a „Külföldi elhelyezkedés” változó és a különböző interkulturális kompetencia változók között (3. táblázat).

Szignifikáns összefüggést elsőként a „Szívesen kommunikálok idegen nyelven” kompetenciaváltozónál azonosítottunk ($\chi^2 = 61,41$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,22$). Azokra az egyetemi hallgatókra, akik Magyarországon kívánnak dolgozni, szignifikánsan kevésbé jellemző, hogy szívesen kommunikálnak idegen nyelven, mint azokra a diákokra, akik szeretnének más országokban elhelyezkedni.

A következő szignifikáns korrelációt, a „Szívesen kommunikálnék írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen és dolgoznék külföldi kollégákkal együtt” változónál mértük ($\chi^2 = 62,67$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,23$). A külföldi munkavállalást tervező hallgatók szignifikánsan szívesebben kommunikálnának szóban idegen nyelven a munkahelyen és dolgoznának külföldi kollégákkal együtt, mint azok, akik saját hazájukban készülnek dolgozni.

Szignifikáns kapcsolatot mértünk a „Szívesen tanulok és kommunikálok külföldi diákokkal” változó esetében is ($\chi^2 = 54,04$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,21$). Azok az egyetemi hallgatók, akik nem szeretnék külföldön elhelyezkedni, jelentősen kevésbé szívesen tanulnak és kommunikálnak külföldi diákokkal, mint azok az egyetemisták, akik szeretnék külföldön elhelyezkedni.

Szignifikáns korrelációt mértünk a „Szívesen barátkozom külföldiekkel és jól érzem magam külföldiek társaságában” változónál is ($\chi^2 = 68,46$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,24$). Azok, akik nem szeretnék külföldön elhelyezkedni, szignifikánsan kevésbé szívesen barátkoznak külföldiekkel és érzik jól magukat külföldiek társaságában, mint azok a diákok, akik külföldön tervezik a munkavállalást.

Szintén szignifikáns összefüggést állapítottunk meg a „külföldi elhelyezkedés” és a „Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket” változók között ($\chi^2=25,20$; $df=2$; $p<0,05$; $Cramer'V=0,14$). Azok a hallgatók, akiknek nem áll szándékukban külföldön munkát vállalni, szignifikánsan kevésbé szívesen néznek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasnak idegen nyelvű újságokat, híreket, mint azok az egyetemisták, akiknek terveik között szerepel a külföldön való elhelyezkedés.

A következő változó, ahol szignifikáns kapcsolatot állapítottunk meg, a „Szívesen tanulok idegen nyelvet” ($\chi^2 = 26,07$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,15$) változó volt. Azokra a diákokra, akik nem szeretnék külföldön elhelyezkedni, szignifikánsan kevésbé jellemző, hogy szívesen tanulnak idegen nyelvet, mint azok a diákok, akiknek terveik között szerepel a külföldön való elhelyezkedés.

A következő szignifikáns összefüggést a „Szívesen tanulok és olvasok más kultúrákról” ($\chi^2 = 7,64$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$) változónál állapítottuk meg. Azok a diákok, akik külföldön képzelik el életüket, sokkal szívesebben tanulnak és olvasnak más kultúrákról, mint azok a diákok, akik nem kívánják elhagyni szülőföldjüket.

3. táblázat

Külföldi elhelyezkedés – az interkulturális kompetencia változók tükrében

Külföldi elhelyezkedés	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékeltlen jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
	Szívesen kommunikálok idegen nyelven. ($\chi^2 = 61,41$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,22$)		
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	476 7,0	153 0,2	259 -7,4
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	109 -7,0	58 -0,2	179 7,4
	Szívesen kommunikálnék írásban és szóban idegen nyelven a munkahelyen és dolgoznék külföldi kollégákkal együtt. ($\chi^2 = 62,67$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,23$)		
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	390 7,1	194 0,2	304 -7,2
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	76 -7,1	74 -0,2	196 7,2

Külföldi elhelyezkedés	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékelten jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
Szívesen tanulok és kommunikálok külföldi diákokkal. ($\chi^2 = 54,04$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,21$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	375 6,5	290 -0,7	223 -6,2
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	77 -6,5	120 0,7	149 6,2
Szívesen barátkozom külföldiekkel és jól érzem magam külföldiek társaságában. ($\chi^2 = 68,46$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,24$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	366 7,6	169 0,3	353 -7,5
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	63 -7,3	63 -0,3	220 7,5
Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket. ($\chi^2 = 25,20$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,14$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	255 4,9	123 0,0	510 -4,3
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	53 -4,9	48 0,0	245 4,3
Szívesen tanulok idegen nyelvet. ($\chi^2 = 26,07$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,15$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	81 4,0	231 2,6	576 -4,6
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	9 -4,0	66 -2,6	271 4,6
Szívesen tanulok és olvasok más kultúrákról. ($\chi^2 = 7,64$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	131 1,6	266 1,8	491 -2,7
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	39 -1,6	86 -1,8	221 2,7
Szeretek külföldre utazni. ($\chi^2 = 17,44$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,12$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	58 3,6	99 1,7	731 -3,7
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	5 -3,6	27 -1,7	314 3,7
Szeretnék külföldön tanulni. ($\chi^2 = 195,04$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,40$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	255 10,2	289 5,8	344 -13,5
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	8 -10,2	56 -5,8	282 13,5

Külföldi elhelyezkedés	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékeltlen jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
Könnyen megértem az idegen nyelvű szövegeket és beszédet. ($\chi^2 = 69,81$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,24$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	395 7,9	165 -0,4	328 -7,4
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	70 -7,8	68 0,4	208 7,4
Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást. ($\chi^2 = 9,72$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	86 2,7	61 -1,8	741 -0,8
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	17 -2,7	34 1,8	295 0,8
Jónak ítélem meg az idegennyelv-tudásomat. ($\chi^2 = 67,12$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,23$)			
Nem szeretnék külföldön elhelyezkedni	411 7,6	144 0,3	333 -7,6
Szeretnék külföldön elhelyezkedni	79 -7,6	54 -0,3	213 7,6

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2023

Ugyancsak szignifikáns kapcsolatot mértünk a „Szeretek külföldre utazni” ($\chi^2 = 17,44$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,12$) változó esetében. Azok a diákok, akik külföldön építenék fel karrierjüket, szignifikánsan szívesebben fedeznek fel idegen országokat, mint akik nem tervezik a külföldi munkavállalást.

A „Szeretnék külföldön tanulni” ($\chi^2 = 195,04$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,40$) változó esetében erős szignifikáns kapcsolatot állapítottunk meg. A hallgatók, akik hazájukon kívül szeretnének elhelyezkedni, szignifikánsan szívesebben szeretnének külföldön tanulni, mint azok a diákok, akiknek nem céljuk a külföldön való elhelyezkedés.

A következő változó, ahol szignifikáns kapcsolatot állapítottunk meg, a „Könnyen megértem az idegen nyelvű szövegeket és beszédet” ($\chi^2 = 69,81$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,24$). Azok a diákok, akik nem vágnak külföldi munkavállalásra, szignifikánsan kevésbé értik meg az idegen nyelvű szövegeket és beszédet, mint azok, akik külföldön képzelték el jövőjüket.

További változó, ahol szignifikáns kapcsolatot mértünk, a „Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást” ($\chi^2 = 9,72$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,09$). Azok a hallgatók, akik nem szeretnének külföldön elhelyezkedni, szignifikánsan kevésbé fontosnak tartják az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást, szemben azokkal a diákokkal, akik a külföldi munkavállalásban gondolkodnak.

Az utolsó változó, ahol, szignifikáns korrelációt mértünk, a „Jónak ítélem meg az idegennyelv-tudásomat” ($\chi^2 = 67,12$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,23$) változó. Azok az egyetemisták, akik külföldön szeretnének elhelyezkedni, szignifikánsan

jobbna ítélik meg a idegennyelv-tudásukat, szemben azokkal, akik nem szeretnének külföldön elhelyezkedni.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a külföldi elhelyezkedés változó mind a 12 interkulturális kompetencia változóval szignifikáns korrelációt mutatott, tehát nagy valószínűséggel a külföldi munkavállalás erős hatással van a különböző interkulturális kompetenciákra. Ebből következik, hogy a 3. hipotézisünket is elfogadtuk.

Vizsgálatunk negyedik szakaszában „A megfelelő nyelvtudás szükségszerűsége a mai világban” változó és az interkulturális kompetencia változók közötti szignifikáns összefüggések feltárására vállalkoztunk (4. táblázat).

Az első szignifikáns kapcsolatot a „Szívesen barátkozom külföldiekkel és jól érzem magam külföldiek társaságában” ($\chi^2 = 11,81$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$) változó esetében mértük. Azok a hallgatók, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban, szignifikánsan kevésbé szívesen barátkoznak külföldiekkel és érzik jól magukat külföldiek társaságában, szemben azokkal a diákokkal, akik szerint a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban.

A következő szignifikáns összefüggést a „Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket” ($\chi^2 = 24,09$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,14$) változónál mértük. Azok a hallgatók, akik szerint a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban, azokra szignifikánsan jellemzőbb az, hogy szívesen néznek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasnak idegen nyelvű újságokat, híreket, mint azok az egyetemisták, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban.

A következő változó, ahol szignifikáns kapcsolatot mértünk, a „Szívesen tanulok idegen nyelvet” ($\chi^2 = 41,84$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,18$) változó volt. Azokra a diákokra, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban, szignifikánsan mérsékelten, illetve kevésbé jellemző az, hogy szívesen tanulnak idegen nyelvet, mint azok, akik szerint a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban.

A következő szignifikáns kapcsolatot a „Szívesen tanulok és olvasok más kultúrákról” ($\chi^2 = 8,74$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$) változó esetében mértük. Azokra a hallgatókra, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban, szignifikánsan mérsékeltebben jellemző az, hogy szívesen tanulnak és olvasnak más kultúráról, mint azok a diákok, akik szerint a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban. Ugyanakkor azok a diákok, akik azon a véleményen vannak, hogy a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban, azok szignifikánsan szívesebben tanulnak és olvasnak más kultúrákról, mint azok, akik szerint a nyelvtudás felesleges.

A következő változó, ahol szignifikáns kapcsolatot állapítottunk meg, a „Szeretek külföldre utazni” ($\chi^2 = 20,57$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,13$) változó. Azok a hallgatók, akik szerint a megfelelő nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban, azok szignifikánsan szívesebben utaznak külföldre, mint azok az egyetemi hallgatók, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban.

4. táblázat

A nyelvtudás szükségszerűsége a mai világban – az interkulturális kompetencia változók tükrében

A megfelelő nyelvtudás szükségszerűsége a mai világban	Inkább nem jellemző (fő) (korrigált maradék)	Mérsékeltlen jellemző (fő) (korrigált maradék)	Inkább jellemző (fő) (korrigált maradék)
	Szívesen barátkozom külföldiekkel és jól érzem magam külföldiek társaságában. ($\chi^2 = 11,81$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,10$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	128 2,7	65 1,1	119 -3,4
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	301 -2,7	167 -1,1	454 3,4
	Szívesen nézek idegen nyelvű műsorokat, filmeket és olvasok idegen nyelvű újságokat, híreket. ($\chi^2 = 24,09$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,14$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	108 4,6	47 0,7	157 -4,6
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	200 -4,6	124 -0,7	598 4,6
	Szívesen tanulok idegen nyelvet. ($\chi^2 = 41,84$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,18$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	44 5,4	93 2,7	175 -5,5
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	46 -5,4	204 -2,7	672 5,5
	Szívesen tanulok és olvasok más kultúrákról. ($\chi^2 = 8,74$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,08$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	48 1,0	106 2,5	119 -3,4
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	122 -1,0	246 -2,5	454 3,4
	Szeretek külföldre utazni. ($\chi^2 = 20,57$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,13$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	19 0,9	52 4,4	157 -4,6
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	44 -0,9	74 -4,4	598 4,6
	Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást. ($\chi^2 = 122,66$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,31$)		
Megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban	66 9,5	44 4,9	175 -5,5
Megfelelő nyelvtudás elegendhetetlen a mai világban	37 -9,5	51 -4,9	672 5,5

Forrás: Szerzők saját szerkesztése, 2023

Utolsó szignifikáns összefüggést a „Fontosnak tartom az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást” változó ($\chi^2 = 122,66$; $df = 2$; $p < 0,05$; $Cramer'V = 0,31$) esetében

állapítottuk meg. Azok a hallgatók, akik szerint a megfelelő nyelvtudás felesleges a mai világban, azok szignifikánsan kevésbé, illetve mérsékeltebben fontosnak tartják az idegennyelv-oktatást és nyelvtudást, mint azok a diákok, akik szerint a nyelvtudás elengedhetetlen a mai világban.

Összességében megállapíthatjuk, hogy „a megfelelő nyelvtudás szükségszerűsége a mai világban” változó hat interkulturális kommunikatív kompetencia változó esetében mutatott szignifikáns korrelációt, és ebből következik, hogy a negyedik hipotézisünket is elfogadtuk.

Az elvégzett keresztábra-elemzések során a legerősebb szignifikáns kapcsolatot a Cramer’V együtttható értékét tekintve a „Szeretnék külföldön elhelyezkedni” és a „Szeretnék külföldön tanulni” változók között mértük, a leggyengébbet pedig „A nyelvvizsga szükségessége a magyarországi elhelyezkedéshez”, valamint a „Szeretnek külföldre utazni” és a „Szeretnék külföldön tanulni” kompetenciaváltozóink között mértük.

6. Összefoglalás

Vizsgálatunk során feltártunk számos tapasztalati és elméleti gyakorisági tábla közötti szignifikáns eltérést, korrelációt az egyetemi nyelvoktatás fontossága és a különböző interkulturális kompetenciák között a hallgatói vélemények alapján. Kutatási kérdéseinkre válaszolva megállapíthatjuk, hogy határozott összefüggés van az egyetemi nyelvoktatás szerepe és a különböző interkulturális kompetenciák és attitűdök között. Összesen 27 esetben mértünk szignifikáns összefüggést. A feltárt szignifikáns összefüggések azt mutatják, hogy számos esetben létezik erős, de ugyanakkor kevésbé erős kapcsolat is az egyetemi nyelvoktatás fontossága és az interkulturális kompetencia változók között, azonban a kapcsolatnak az irányát ezzel a vizsgálati módszerrel nem állt célunkban megállapítani, mivel az további vizsgálatok tárgyát jelenti.

Összességében elmondhatjuk, hogy a legerősebb hatása a különböző interkulturális kompetenciákra és attitűdökre „a külföldön szeretnék elhelyezkedni” változónak van, ebből következően a hallgatók interkulturális kompetenciáját leginkább a külföld erős hatása befolyásolja és alakítja. Az elvégzett módszertani elemzéseink és a kapott eredmények alapján kijelenthetjük, hogy határozott összefüggés mutatható ki a hallgatói vélemények tükrében az egyetemi nyelvoktatás fontossága és a különböző interkulturális kompetenciák között.

Irodalom

Acar-Ciftci, Yasemin 2016. Critical multicultural education competencies scale: a scale development study. *Journal of Education and Learning* 5/3, 51–63.

Awad, Lilian Chryssis 2016. *Business as usual? Faculty understanding of cultural competence and its impact on practice*. Boston: Northeastern University. Doctoral dissertation.

- Babbie, Earl 2000. *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Banks, Daniel G. 2018. *Faculty attitudes of diversity and cultural awareness in higher education*. Master's thesis. New Jersey: Rowan University.
- Banks, James Albert 2001. Citizenship education and diversity: implications for teacher education. *Journal of Teacher Education* 52/1, 5–16.
- Behrnd, Verena – Porzelt, Susanne 2012. Intercultural competence and training outcomes of students with experiences abroad. *International Journal of Intercultural Relations* 36/2, 213–223.
- Belt, Jantien – Ham, Anita – Kaulingfreks, Femke – Prins, Baukje – Walenkamp, Jos 2015. *World Citizenship: developing intercultural competence in international and multicultural Dutch classrooms. The effectivity of the PREFLEX@ Home Programme: a pilot study at the Hague University of Applied Sciences*. The Hague University of Applied Sciences.
- Crewson, Phil 2006. Applied statistics handbook. *AcaStat Software* 1, 103–123.
- Dodge, Julie A. 2016. „*But I Wouldn't Do That*”: *Teaching Cultural Empathy*. Portland: George Fox University. Doctoral dissertation.
- Edelstein, Richard 2014. Globalization and student learning: a literature review and call for greater conceptual rigor and cross-institutional studies. *CSHE Research and Occasional Paper Series* 14/6, 1–15.
- Fantini, Emanuele – Dansero, Egidio – Ghislieri, Chiara 2017. Developing competences for development cooperation: Italian students' experiences of international mobility in the global south. *Journal of Universities and International Development Cooperation* 1, 3–13.
- Hunyadi László – Mundruczó György – Vita László 2000. *Statisztika*. Budapest: Aula Kiadó.
- Ihtiyar, Ali 2017. A conceptual framework to explain transition of intercultural communication conflict, social environment and personality. *Journal of Management, Economics, and Industrial Organization* 1/1, 37–50.
- Juhász Krisztina 2018. A hazai SSC szektor humán erőforrás kérdései. *TAYLOR* 10/1, 25–33.
- Kucuktas, Sevgi 2016. *Examination of faculty members' multicultural teaching competencies at a four-year institution*. Doctoral dissertation. Auburn University.
- Lázár Ede 2009. *Kutatásmódszertan a gyakorlatban az SPSS program használatával*. Kolozsvár: Scientia Kiadó.
- Matveev, Alex 2017. Describing intercultural competence. *Intercultural competence in organizations springer*, 3–26.

- McGuire-Snieckus, Rebecca 2015. Towards a unified vision and assessment of the multifaceted construct of global citizenship in higher education. In: Friedman, John – Haverkate, Vicki – Oomen, Barbara – Park, E – Sklad, Marcin (eds.): *Going global in higher education: the theory, teaching and measurement of global citizenship*. Middelburg, 115–124.
- Neculaesei, Angelica-Nicoleta 2016. Intercultural competence between desirability and necessity. *Cross-Cultural Management Journal* 18/1, 7–16.
- Szűcs Róbert Sándor – Máté Zoltán – László Éva – Földi Kata 2013. A pályakezdő diplomásokkal szemben támasztott nyelvi elvárások felmérése kvantitatív kutatással. *Szolnoki Tudományos Közlemények* XVII/17, 125–139.
- Van den Hoven, Rudy F. M. – Walenkamp, Jozef Hendricus Cornelis 2015. *Study or internship abroad and the acquisition of international competencies*. Hague: Research Group International Cooperation the Hague University of Applied Sciences Report.